

לק"י

מאמר זה מתפרסם כעת

לעילוי נשמת הבחור החשוב ישי בן יבלחט"א ידידנו הרה"ג ליאור מועלם שליט"א מעיר רכסים ומ"ד הצדיקים שנספו באסון הנורא בהילולא דרשב"י שנת התשפ"א תהא נפשם צרורה בצרור החיים, עם רשב"י וחביריו התנאים הקדושים, ועם שבע כיתות של צדיקים וחסידים, ובמהרה יקומו לקץ הימים, אכ"ר

תגובה לשאלות בעניין השרים בל"ג בעומר ומבטאים את המלה 'האלהי' בפתח תחת האות ה"א, בפיוט לכבוד התנא האלהי רבי שמעון בר יוחאי, שזהו חירוף וגידוף מתוך "שערי יצחק" – השיעור השבועי מפי מרן הגאון רבינו יצחק רצאבי שליט"א, שנמסר במוצש"ק נשא התשפ"א

– הקטעים הנ"ל נמסרו לנו באדיבות ע"י מערכת 'יד מהרי"ץ' ותשו"ח להם. ונערכו מעט כעת –

[א] בערב שב"ק זו, הופתעתי לקבל מכתב מידידנו הרה"ג שמריהו יונה שליט"א (יְנָה' במקור), שכתב לי בזה"ל, לכבוד מורי ורבי, המאלפנו דעת ה' וכל מדה נכונה שליט"א. השם יאריך ימיו בטוב ושנותיו בנעימים אכ"ר.

בהילולת התנא האלהי רשב"י, ישנו פזמון שמלותיו כך – לכבוד התנא האלוהי רבי שמעון בר יוחאי וכו'. וכמובן שהמלה האלוהי, היא בחירק תחת האות ה"א. ובפועל אומרים כיום המלים כך, לכבוד התנא האלקי, קו"ף במקום ה"א, האלהי – רבי שמעון בר יוחאי. 'האלהי', הָאֱלֹהִי, בפתח תחת האות קו"ף, שמשמעותו האלהים שלי. ושיבוש זה, הן מחמת חוסר ידיעת הדקדוק, הן מחמת שנשמע יותר טוב 'אלהי' – יוחאי, כי זה חרוז. ושאלתי האם יש לעורר ליבות ישראל ורבניהם על זאת הטעות שמשמעותה חירוף, לומר על התנא שהוא 'אלהי' – בפתח.

או שמא כיון שמצינו ששם אלהים אינו מתייחד דוקא לבורא, אלא למלאכים, דיינים, אלהים אחרים, א"כ גם בנטיית 'אלהי' בפתח, הגם ששיבוש לשון הוא, אך מ"מ אינו חירוף וגידוף. הנני מתחבט מאד בשאלה זו, ואשמח לחוות דעתו הרמה בעניין זה. בברכת עוד ינובון בשיבה, שמריהו יוסף יונה. ה' ישמרהו ויחיהו.

האמת היא, שבדיוק לפני כמה ימים פנה אלי בטלפון ידידנו הרב אסף לוי הי"ד מביתר עילית ת"ו, ושאל אותי את השאלה הזאת. לא ידעתי מזה לפני כן, או עכ"פ לא שמתי לב.

[ב] עניתי לו, בודאי, פשיטא שזה חירוף וגידוף להגיד כך. רחמנא ליצלן, להגיד על תנא, 'אלוהי' ואפילו שישנה ה"א הידיעה, זה עוד יותר חמור אפילו, כי 'האלהי' – עם ה"א הידיעה, מחזקים זאת יותר. זהו חירוף וגידוף גמור.

מה שלשם אלהים יש גם מובן חול ולא קודש, אינו מעלה ולא מוריד כלום לענייננו. כי אלהי, זה רק הקב"ה, ותו לא מידי.

ושמא זאת גם סיבה להריגת מ"ה הנספים באסון ל"ג בעומר במירון, כי אלהי בגימטריא מ"ה עם הכולל, וזה חידוש מרעיש.

[ג] מתוך כך התעוררתי לחידוש מרעיש, אמרתי לעצמי, מי יודע? תעשו חשבון, המלה 'אלהי' בגימטריא מ"ה, ארבעים וחמש, זהו כמספר ההרוגים באסון ל"ג בעומר במירון. שרים את השיר דלעיל ברמה ובפרהסיא. הרי ידוע כי בזמן שהם נדחקו ורמסו האחד את השני, החליקו וכו' ה"י, זה היה לקול צלילי התזמורת. אם כן מי יודע אם לא אז שרו את המלים האלה. אינני יודע, צריכים לבדוק. נראה שכביכול מן השמים אומרים לנו, ככה אתם מחרפים ומגדפים?

מדברים על רשב"י, שהוא 'אלהי'? בשר ודם אלוה? ואז, שבת משוש ליבנו, נהפך לאבל מחולנו (וע"י עוד לקמן לקמן אות י').

לאחר כעשר דקות, מאז שיצאה נשמתם רח"ל, נדמה התזמורת. והציבור נדרש להתפזר, ולחזור לבתיהם.

[כמה ימים אחרי השיעור, ביקשתי מידידנו הרב מ"ל מועלם נר"ו לברר את הנושא, והוא דיבר עם ארגון הצלה, ובדקו את הסרטונים. וקשה להם להגיע למסקנא בדוקה. צריך בשביל זה חקירה עמוקה ויסודית. לפני שסיימו לגמרי, שרו ואמרתם כה לחי, רשב"י. אבל בעת האסון עצמו, לא יודעים. אולי במשך הזמן, יודע הדבר היטב. יהי רצון].

כך עלה בדעתי. אם כי, לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אבל אולי אנחנו כמו שוטים, תינוקות לכל הפחות. כפי שכתוב [בבא בתרא דף י"ב ע"ב] מיום שחרב בית המקדש, ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות. אפשר.

אבל אין ספק, שהעניין דלעיל חמור מאד. צריך לומר בחירק, ולא ח"ו בפתח.

[ד] כולם תמהים, לא יודעים ולא מבינים על מה יצא הקצף? מה חרי האף הגדול הזה? אבל כפי שכתוב לגבי עוזא [שמואל ב' ו', ז', ויבחו שם האלהים על השל. 'השל' היינו שְלוּתא, כלומר שגגה. זאת שגיאה וטעות חמורה. אף אחד לא מבין, מה זה?

הרי המלה 'אלהי' – ואנחנו גורסים 'אלהי', הלמ"ד בקמץ, שזה כינוי לאדם קדוש המחובר להקב"ה, וכגון שנאמר על משה רבינו ע"ה בתחילת פ' וזאת הברכה, אִישׁ הָאֱלֹהִים [דברים ל"ג, א'], וכן שם הספר 'מערכת האלהות', וזה יותר מדוייק – אבל גם מי שאומר זאת בחולם, אלהי, בכל אופן זה נכתב בלי האות וא"ו. א"כ הגימטריא שלמלה אלהי, זאת בדיוק הגימטריא מ"ה, ארבעים וחמש. יותר נכון, ארבעים ושש. אבל כידוע, בעניין הגימטריאות, מספר אחד אינו מעלה ואינו מוריד.

הערה מהקהל: מישוהו אומר פה שבסוף נפטרו ארבעים ושש. שהיה פצוע ואח"כ מת.

תשובת מרן שליט"א: אם בסוף נהרגו ארבעים ושש, וגם אני שמעתי כך, זה עוד יותר מדוייק. המספר ממש מקביל. זהו עוד יותר אות ומופת. חד וחלק. אך ביררתי, ואמנם היה אחד נוסף שחשבו כי הוא גסדכן נהרג, וכבר היה מונח בתוך שק. אך בסוף נתגלה שהוא חי וקיים.

[אבל ידוע כי לגבי החשבונות של גימטריאות, תמיד ישנו אחד 'עם הכולל'. וישנה סיבה לכך. כאשר עושים חשבון עם הכולל, זאת לא התחכמות ולא התחמקות. בספר פתחי שערים [דף רנ"ב] מסביר זאת. הוא היה חבר בבית מדרשו של הגר"א. והוא כותב, שכאשר ישנה גימטריא 'עם הכולל', הדבר סימן כי שורש המלה דבוק עדיין למעלה. אלו דברים נסתרים. בכל אופן, זהו כלל ידוע הכתוב בהרבה ספרים, כגון בשבלי הלקט [סימן רי"ח ד"ה ר' יהודה היה נותן בהם סימן], וכן מה"ר אליהו הכהן במדרש תלפיות [שלהי ענף אמת], וכ"כ החיד"א בספרו דבש לפי [מערכת גימ"ל אות י"ד], כי הפרש של מספר אחד בגימטריא, הוא לא מעלה ולא מוריד. הדבר אינו משמעותי. זה נחשב שווה ומתאים האחד אל השני. הדבר לא מפריע.

ישנן הרבה ראיות מן התורה, לעניין הגימטריאות. אחד מהם, ממש דומה לעניין שלנו. נאמר בפסוק [דברים ד', כ"ה–כ"ו] כִּי תוֹלֵד בְּנִים וּבָנִים בְּנֵי וְנִשְׁנָתָם בְּאָרֶץ – ח"ו אם ישחיתו מעשיהם ויעשו ע"ז – וְהִשְׁחַתְתֶּם וְעִשִׂיתֶם פְּסָל תְּמוֹנֹת פֶּלַל, וְעִשִׂיתֶם הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ אֱלֹהֵיךָ לְהַכְעִיסוֹ. הַעֲדִיתִי בְכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ כִּי אֶבְדַּ תְּאֲבֹדוּן מִיָּהָר וְגו' [מרן שליט"א אומר זאת ב'כינוי', 'אבוד יאבדון מהר']. חז"ל אומרים, הובא ברש"י שם במקום, וזהו דבר מפורסם, "ונושנתם" – [סנהדרין דף ל"ה] רמז להם שיגלו ממנה לסוף ח' מאות וחמשים ושתים שנה, כמנין ונושנתם, והוא הקדים והגלם לסוף ח' מאות וחמשים. והקדים שתי שנים לזינושנתם,

כדי שלא יתקיים בהם 'כי אבד תאבדון'. וזהו שנאמר [דניאל ט', י"ד] וַיִּשְׁקֹד יְיָ עַל הַרְעָה וַיְבִיֶּאֱהָ עָלֵינוּ, פִּי צַדִּיק יְיָ אֱלֹהֵינוּ. צדקה עשה עמנו. שמיהר להביאה שתי שנים לפני זמנה.

המלה ונושנת"ם היא בגימטריא שמונה מאות חמשים ושתיים, נמצא כי אם העניין הזה של ע"ז בישראל יתיישן וימשיך שמונה מאות חמשים ושתיים, היה חייב הקב"ה לקיים את ההמשך 'כי אבוד יאבדון'. אבל הקב"ה הגלה אותם שנתיים לפני כן, אחרי שמונה מאות וחמשים שנה. שואלים בספרים, אם צריך שיהיה פחות משמונה מאות חמשים ושתיים, אז למה שמונה מאות וחמשים, מספיקה שנה אחת? אלא מתרצים, כי אם היה שמונה מאות חמשים ואחד, הדבר היה מתאים עם הכולל, זה היה מתאים עם ונושנת"ם, לכן היה צריך להקדים שנתיים. זו אחת הראיות שהביאו בספרים מקור מהת"י לגימטריא עם הכולל, וע"ע בהקדמת הספר לקט יושר. ובנ"ד חשבון השנים, הוא מקביל עם המלה ונושנת"ם.

א"כ גם בנ"ד, מספר ארבעים וחמשה אנשים, מקביל עם המלה 'אלהי'. לא רק מלה מקבילה למלה, אלא מספר מקביל למלה. וכבר הרחבתי בס"ד בענייני הגימטריאות בנפלאות מתורתך פ' ויחי, על פסוק אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי.

[השלמה משערי יצחק חקת בלק התשפ"א – מקום נוסף בו מספר ההרוגים מלמד על הקטרוג שהיה באותה העת – בשלחן ערוך המקוצר וחלק חמישי, הלכות ברית מילה סימן קנ"ט, בעיני יצחק הערה נ"ד] הבאתי בס"ד כך, ודע כי מצוה רבה שישבו הקהל לשמוח בשמחת המילה ולסעוד שם, ושכרם כפול מן השמים. ואם ח"ו מניחים בית המילה לבדם בלא שמחה, העונש גדול רח"ל. כדאיתא בדברי הרד"ק ז"ל שפירש על פסוק ויאמר המלך אל דואג טוב אתה וגו' עד וימת ביום ההוא שמונים וחמשה איש נושא אפוד בד [שמואל"א, כ"ב] ופירש הרד"ק [לא מצאתי, אדרבה וכו'] שענשם מחמת אלמנה שילדה בן, והלכו אנשי נוב עיר הכהנים ביום ח' ומלו הבן. וכל אחד פנה והלך לו לביתו ולא ישבו לסעודת מצוה, וצעקה האלמנה אל השיי"ת, ונגזר עליהם שיהרגו פ"ה כהנים כמניין מיל"ה רח"ל וכו'. זהו נושא בפני עצמו, רק הזכרנו זאת בדרך אגב.

מצאתי דעה נוספת, שחטאם של נוב עיר הכהנים היה בגלל שנתרשלו מעצם הברית מילה, בגלל שהילד היה ממזר וכו' כמו שהבאנו בס"ד בנפלאות מתורתך סוף הפטרת מחר חודש, על פסוק ובין זרעך עד עולם.

שאלה מהקהל: מה שהרב הקשה שם בעיני יצחק הלכות מילה על אותו חכם שלמד מזה שהעונש גדול על כך, כי יש עכ"פ חילוק מאחר שהיא היתה אלמנה והמכאיב את ליבה עובר בלא תעשה וכו'. אולי י"ל בגלל שהמספר פ"ה כהנים מוכיח, על דרך שמבואר בגמ' סנהדרין דף צ: דילמא קללת אלישע גרמה, והשיבו שאם כן מאי בשער, ש"מ על עסקי שער? רואים שבשיש הוכחה, שאני.

תשובת מרן שליט"א: יתכן דשאני נדון דידן שההוכחה היא רק מן המספר, ולא מעצם הדבר כמו שם שהמשותף הוא שער [ויעו"ש במהרש"א], זה מוכיח היטב את המדה כנגד מדה. השוואת המספר, אולי זה דבר צדדי, ולא עיקרי. וממילא נפק"מ לאסון מירון כדלעיל. אכן צריך להתעמק עוד בעניין, וה' יודע כל הנסתרות.

לעניין שאמרנו בס"ד כי אלדי הוא גימטריא ארבעים וחמשה עם הכולל, הוסיף כאן ידידנו הראח"כ שליט"א בזה"ל, הנה בזמן מגיפת הקורונה, אמר הגר"מ שטרנבוך שליט"א ששמע מזקני חכמי תימן זצ"ל, כי בתימן בזמן מגיפה, היו מעוררים על הזהירות במניין מאה ברכות, שהרי דוד המלך ע"ה תיקן זאת מפני שהיו מתים בכל יום מאה נפשות עכ"ד. ואני הקטן אומר, שאפילו אם הכל זהירים במניין מאה ברכות, יש לעורר על הזהירות באופן אמירתך, לפי הרמז

הנפלא שכתב בזה מהרח"כ בשם טוב פרק ז' מתפילה הלכה י"ד ד"ה חייב, ובקיץ המזבח פרשת עקב על פסוק הנזכר יעו"ש.

ואולי כיון שלא התעוררו לכל זה בזמן המגיפה, באה הרעה הזאת. שכן דרשו חיוב מאה ברכות, מפסוק ועתה ישראל מה י"י אלהיך שואל מעמך, אל תקרי מה אלא מאה. והנה תיבת מה, בגימטריא ארבעים וחמשה, כמניין ההרוגים. ותיבת מאה, בגימטריא אל"ף, כי זה זה גרם. והנה יש אומרים שבזמן דוד המלך ע"ה היו מתים בכל יום מאה בחורים, וכנראה רוב ההרוגים במירון היו בחורים. עכ"ל נר"ו. ויישר חיליה לאורייתא.

אולי בא השיבוש הזה כדי להשוות לחרוז בר יוחאי

ו] אולי, טעות העושים את המבטא המשובש הזה, באה להם מסיבה אחרת. הרי אצל החסידים וההונגרים, ישנו בעלמא סתם שיבוש, כי הם אומרים פתח במקום צירי. כגון במקום דב"ר קהלת, הם אומרים דב"ר. אבל בנ"ד, הם לא מתכוונים 'אלהי' בצירי, לא מתאים כן להגיד 'האלהי'. אלא בודאי שהם מתכוונים לעשות חרוז, אלהי עם יוחאי, או יוחאי.

אבל מסתבר, שמחבר הפיוט לא התכוין לכך, אלא כוונתו 'האלהי' – רבי שמעון בר יוחאי. הרי ישנם כאלה המנקדים כך, יוחאי, בקמץ ובחירק. כמו לשיטתם 'חשמונאי'. זאת גם טעות, והנכון שהאל"ף לא נשמעת. אבל בכל אופן ישנם שסברו כך.

כפי שידוע לגבי מה שהפרי חדש דן לגבי המלה חשמונאי, שזה חשמונאי, ומהרי"ץ זיע"א אינו מסכים לכך, וכותב כי השם הזה – חשמונאי – הרי הוא ידוע ומפורסם במסורת שלנו, כיעויין בעץ חיים דף קס"א ע"ב. הוסיפו אות אל"ף, רק בכדי שלא יקראו את הנו"ן בחירק. זהו כפי שכותבים 'שמאי', עם אל"ף. אמנם בספר דברי הימים [א, ב' כ"ח. ועוד] כתוב שמאי בלי אל"ף, שמי, כי זה מנוקד. אבל בשאר ספרים שאינם מנוקדים כותבים שמאי, בכדי שלא תאמר 'שמי'. כמו כן ינאי, שלא תקרא יני. לכל המלים הללו, מוסיפים אל"ף. בתלמוד ירושלמי כתוב ינאי עם שתי יודי"ן, יניי. וכן שמאי, שמי. בכמה וכמה ספרים כתוב כך. אותו הדבר לגבי חשמונאי. האות אל"ף נוספה רק בכדי שלא תהיה טעות בקריאה.

א"כ צ"ל יוחאי, הקריאה היא בפתח, והאל"ף נעלמת. אבל הם חושבים שזה יוחאי, לכן עשו חרוז 'האלהי' – עם 'יוחאי'. האות ה"א והאות אל"ף הן נחשבות חרוז, כי הן אותיות גרוניות. מסתברא כי לכך התכוין מי שחיבר את הפיוט. אבל כנראה שהם לא הבינו זאת, ומכך יצא השיבוש הלז. ויצא העגל הזה [שמות ל"ב, כ"ד].

שאלה מהקהל: שמעתי כמה חסידים ואפילו מרבניהם, שאומרים כך תמיד, דהיינו בניקוד פתח 'התנא האלהי', ולא רק בפיוט זה. וכנראה כך הם אומרים וקוראים בכל מקום שניתן תואר זה לאיזה חכם שיהיה. וממילא אין זה מפני שחשבו שזה חרוז בפיוט זה. ועוד, הלא הם אומרים יוחאי בקמץ, ואינו מתחרז עם האלהי הפתח.

תשובת מרן שליט"א: מסתמא זה נגרר ונמשך אצלם מהפיוט. ובכל אופן לא משנה מאיפה התחיל השיבוש. וגם יוחאי בקמץ, נחרז עם האלהי, אם האל"ף יוחאי בחירק. כמו שהסברנו שהן אותיות גרוניות.

ביאור העניין שרשב"י נקרא פני האדון י"י.

ז] ישנו מאמר קשה להבנה, בספר הזוהר הקדוש בפרשת בא [דף ל"ח ע"א], אולי גם דבר זה שיבש ובלבל אותם, והוא לגבי הפסוק [שמות כ"ג, י"ז] יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה אֶל פְּנֵי הָאֲדֹנָי יְיָ, כתוב שם בזוה"ק כך, מאן פני האדון י"י? דא רבי שמעון בר יוחאי.

לכאורה, כתוב כאן במפורש, כי 'פני האדון י"י' זהו רבי שמעון בר יוחאי. וכי אפשר להתווכח עם זה?

למעשה, אחת מהטענות של היעב"ץ בספרו מטפחת, הוא לגבי הדבר הזה. הוא כותב [הביאו בספר בן יוחאי בעמ' ע"ג, אני קורא מספרו, מענה כ"ד], ויחד אף הגאון המשיג וכ' וז"ל, לשון זה, חירוף וגדוף הוא בודאי. ובוזה איני נושא פנים למי שיהא, אפילו יהיה רשב"י האמיתי, ח"ו לחשדו בכך שיקבל עליו לעשותו אלוה. אדרבה היא הראיה שלא יצאו דברים הללו מפיו, דמחזי כחברותא כלפי מעלה, וכמין שיתוף ח"ו. ע"כ אם היו זקנים מורי התורה האמתיים בדור מסכימים, הייתי אומר וגוזר להסירו מן הספר לגמרי. ועוד מה שהרבה דברי כעס בזיון וקצף, עיין בו. היעב"ץ בטוח שזאת טעות, הכניסו שיבוש בספר הזה"ק.

כך דעת היעב"ץ. אבל למעשה, המעיין בספרו ימצא שהיעב"ץ מנסה להגיד שם, כי אולי חסרה כאן מלה. זה לא שבאים להגיד כי פני האדון י"י זהו ח"ו רשב"י, אלא צ"ל 'מאן את פני', צריך להוסיף את המלה 'את', וזה כדוגמת הנאמר [דברים י', כ'] 'את י"י אלהיך תירא, שרבי עקיבא דורש לרבות תלמידי חכמים. הריבוי הוא מן המלה 'את'.

וישנו דבר כזה בתלמוד ירושלמי [פרק ג' דביכורים הלכה ג'], לגבי הפסוק בחבקוק [חבקוק ב', כ'] 'וי"י פְּהִיכַל קְדָשׁוֹ, אומר הירושלמי על הפסוק הזה, הא [מרן אמר 'דא' ר' יצחק בר לעזר בכנישתא מדרתא דקיסרין. הוא השוה את החכם הזה, שהיה בביהכ"ס הנזכר, למלים י"י בהיכל קדשו]. אבל גם שם, כנראה זהו בגלל הריבוי של האות וא"ו, אבל לא שח"ו השוו אדם להקב"ה. [ודומה הדבר למה שאמרו חז"ל כל מקום שנאמר וה', הוא ובית דינו]. הדבר לא יעלה על הדעת. וכל אלה אשר עשו את עצמם אלוה, רחמנא ליצלן, סופם לאבדון. הדבר חמור מאד.

[ת] בכל אופן, בספר בן יוחאי [לר"מ קונין, דף ע"ג] השיב על כך. הרי הוא עונה בספרו על כל הטענות של היעב"ץ ומפריך אותן, בזמנו [שיעור מוצש"ק וירא התשפ"א] כבר דיברנו האם הספר הזה מוסמך או לא, בכל אופן לגופם של דברים בנ"ד הוא אומר, כי אין בעיא להגיד על רשב"י שהוא אדון ה', כי אין הכוונה שהוא ה', אלא זהו כמו שתגיד, הר ה', משיח ה', ה"ה אדון ה'. והכוונה היא, שהקב"ה עשה אותו אדון. זהו הפשט.

כך הוא טוען, כוונת האסמכתא אקרא 'פני האדון י"י' היא, לכוון בלשון האדון ה', אדון של ה', דהיינו את האיש אשר ה' בחר בו ועשאהו לאדון. והוא כמו הר ה', משיח ה', ג"כ הכוונה משיח שעשאהו ה', ולא שהקב"ה בעצמו הוא משיח, או המשיח הוא ה' ח"ו. הערה מהקהל: גם ישנו שם פסיק, בין המלה 'האדון' למלה 'י"י'.

תשובת מרן שליט"א: אתה שואל שאלה טובה, כי בעצם ישנו פסיק. אכן הדבר נכון. וגם בניקוד, לא מתאים להגיד 'האדון', בקמץ, אלא צ"ל 'אָדון', מפני הסמיכות. אז מה נפשך, גם הניקוד איננו מתאים. אלא מאי, התירוץ הוא, כי זה דרך דרש. אכן לפי הפשט, זאת לא הכוונה. אבל חושבני, מסתבר כי הא גופא, הפסיק בא למנוע הבנה כזאת. [וע"ע פי' רש"י על הגמ' בברכות דף י"ב ריש ע"ב לגבי המשך המשפט].

אולם כנראה שהדבר אינו מפריע לו, דהיינו למחבר הספר בן יוחאי. הוא כנראה יגיד, טוב, זהו הדרש, והפשט הוא הפשט. הטעמים הם לפי הפשט, ואין מכך כל סתירה. הרי לפי הדרש, אפשר גם לחבר פסוק לפסוק אחר. כגון [דברים כ"ה, ו'] 'פִּי יִשְׁבּוּ אֲחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אֵין לוֹ, לֹא תִהְיֶה אִשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זֶר, יִבְמָה יָבֵא עֲלֶיהָ וּלְקַחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וּיְבַמָּה. וְהָיָה הַפְּכוּר. דרשו רז"ל מכאן שמצוה על הבכור לייבם. עושים דרשות, אפילו נגד פיסוק הפסוק. כמו כן לגבי במספר ארבעים וכו'. קל וחומר, נגד הטעמים.

לגבי דרשות, אין גבול. לכן בספר תורה אין טעמים, ואין נקודות, כל הסודות והדרשות נכנסים בס"ת שהוא כנתינתו מסיני.

ממשיך וכותב בס' בן יוחאי, וכמוהו נאמר על עונש אלוה, יד ה', אצבע אלהים. ועל השגחתו ית', עיני ה'. וכמוהו רבות במקרא. וכן הכוונה בדברי הזהר, אדון י"י דא ר"ש בן יוחאי. וכן מצאנו בזהר [פרשת נשא דף קמ"ה רע"א] כתיב וקראת לשבת עונג לקדוש י"י מכובד, מאן הוא קדוש ה' דא רשב"י דאקרי מכובד בעלמא דין ובעלמא דאתי ע"ש.

כך הוא סובר. אולם ישנם כאלה שאינם מסכימים איתו.

ט] ולפי המבואר בספרי המקובלים, השאלה בכלל אינה מתחילה, אין שום שאלה, כי הכוונה היא שרשב"י הוא 'פני האדון י"י', הוא הפנים של השם. דהיינו, ההתגלות של הקב"ה בעולמו, שכוונתו נראית על פניהם של צדיקים. זהו מה שכתוב כאן. לא שח"ו אומרים שרשב"י הוא השם. לא יעלה על הדעת.

בספר אריה שאג [חלק ה' עמ' שכ"ה, אות תתשי"א] הביא את הדברים דלעיל בזה"ל, וע"י בפי אור החמה על הזוה"ק שם, שהביא מאן פני האדון ה' דא ר' שמעון בן יוחאי, פירש הרמ"ק זלה"ה פני האדון ה' – שכינה שעמו.

והרח"ו זלה"ה פירש, מאן פני האדון וגו', זה יובן במה שידעת, כי הצדיקים נקראים פני שכינה, כי השכינה מתראה על ידם, וכנזכר בזהר פר' בראשית [דף ז' ע"ב] כי קרא רשב"י לר' אלעזר ולר' אבא פניאל. וכן קרא עתה את רשב"י, פני האדון ה'.

ובאות תתשי"ב כתב, והרב ר' אברהם גאלאנטי זלה"ה פירש, מאן פני האדון ה' – דא רשב"י, כנזכר בהדיא בזה"ק סוף פר' תרומה [דף קס"ג] כי הצדיקים נקראו אנפי שכינתא, על שם שהיא מתקשטת ומתקנת אנפיה לגבי קוב"ה. וז"ש את פני האדון דא ר"ש, שהוא הוא זה שמתקשטת בו השכינה.

אס"כן זה הפירוש, 'פני האדון י"י'. דהיינו, הוא הפנים. כך היא כוונת הדברים. הם העמיקו ולא לקחו זאת בשטחיות כהבנת היעב"ץ. וישנם עוד פירושים לכך בכמה ספרים. בכל אופן, אין צד להבין איזו מחשבת פיגול לגבי הדבר הזה.

זאת חוץ ממה שאומרים בעל ספר ההפלאה [בספרו פנים יפות בפרשת ראה] והחתם סופר [בחיידושים לר"ה דף טו:], כי מן הפסוק 'ראה כל זכורך את פני האדון י"י', לומדים את עניין חובת הקבלת פני רבו ברגל. זהו משהו הדומה לכך. את, מרבה תלמידי חכמים.

בענייני חירוף וגידוף, לא משנה מה הכוונה אלא כיצד היא האמירה, ודוגמאות לכך.

ין בכל אופן, בין אם זאת היא הסיבה שח"ו יצא הקצף, אם כי לא מסתבר שעל הדבר הזה בלבד, כי למעשה בודאי שהם לא מתכוונים לזה, מסתמא לא סלקא אדעתא דמאךדהו לומר שרשב"י הוא אלקי. אבל כידוע לגבי ענייני חירוף וגידוף, אין הדבר תלוי במה מתכוונים, אלא במה שמוציאים מהפה. זה נשמע זלזול ח"ו. כפי שכתוב בכל הספרים המזהירים על כך, למשל לגבי הפסוק שקראנו במזמור של חג השבועות, תִּבְיִן בְּטוֹבְתָךְ לְעֵנִי, אֱלֹהִים וְתִהְיֶינָה סִיחַ, י"א, שצריך להפריד בין המלה 'לעני', לבין המלה 'אלהים'. לא ח"ו לקרוא אותן בסמיכות.

וכן לגבי הפסוק שאנו אומרים במזמורי ליל שבת, כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים, וְי"י שָׁמַיִם עֲשָׂה וְתִהְיֶינָה צִיחַ, ה"ן. וזאת הלכה בשלחן ערוך [אורח חיים סי' נ"א סעיף ו'], ומהרי"ץ זיע"א מביא זאת בעץ חיים [דף צ"ט ע"א] בזה"ל, כתב השלחן ערוך סימן נ"א, יש להפסיק בין אלילים ובין וה' שמים עשה, שלא יהא כחוזר למעלה ע"כ. והעולם טועים שמפסיקין במלת אלילים יותר מדאי, כאלו היה שם סוף פסוק, וכן לא יעשה. כיום אני רואה, שהעולם לא נזהרים כל כך. אבל מהרי"ץ מביא, בשם מהר"ם לונזאנו שיותר מדאי מפסיקים, והוא אומר שלא צריך יותר מדאי.

וישנה טעות נפוצה נוספת, שמהרי"ץ מביא בעץ חיים [ח"א דף פ"ב עמוד ב'] בפיסקת עלינו לשבת, מי שלא נזהר אומר [בסוף הפיסקא הראשונה], 'מתחת אין עוד', בלי להפסיק בין המלה 'מתחת', למלים 'אין עוד'. גם זאת טעות. כאשר אומרים, 'יודעת היום והשבות אל לבבך כי יי' הוא אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת', כאן צריכים להפסיק, ואח"כ לומר 'אין עוד'. אם ח"ו אומרים זאת ביחד ולא מדייקים, יוצא ח"ו דברי חירוף, 'על הארץ מתחת אין עוד', כביכול ששם איננו.

וכבר אינני מדבר, על אלה האומרים 'אין עד', בצירי במקום חולם, שגם זה חירוף וגידוף. אבל רבינו שלום שבזי אומר, 'אין שוטה נפגע'. לדבריו, הם לא למדו ואינם יודעים איך להגיד. הבאתי זאת בס"ד בנפלאות מתורתך, בפרשת קרח [דף שס"ז ד"ה ובהדיא].

וכהנה וכהנה, ישנם דברים רבים אשר מעירים לגביהם בספרים, שיש צורך להיזהר, אפילו שהאנשים אינם מתכוונים. כגון אבינו מלכנו, ריקם אל תשיבנו. להפסיק אחרי תיבת מלכנו. ברם לא מסתבר, שיש על כך עונש כל כך גדול. לכן חושבני, כי מסתבר אולי שישנו כאן צירוף של דברים. שמא דבר זה היה בבחינת 'מכה בפטיש', ובכך נקבע המספר ארבעים וחמשה, בכדי לתת לב לתקן את העניין הזה.

יא] בין כך ובין כך, גם אם לא נכון כל מה שאמרנו, מה שבטוח הוא שצריכים לתקן את הדבר. צריך לפרסם, שזהו שיבוש. ממש חירוף וגידוף. אסור שימשיכו עם זה.

אמנם מצד אחד חז"ל דרשו על הפסוק [שיר השירים ב', ד'] וְדָגְלוּ עָלַי אֲהָבָה, ז'דילוגו עלי אהבה, או ז'לגלוגו על אהבה, כתוב זאת לגבי עמי ארצות האומרים במקום 'אהבת' את יי' אלהיך, 'וְאֶיֶבְתָּ'. זה גם כן שיבוש. בדיוק ההיפך, כביכול הוא אויב. ח"ו. [ועיין תשובת מהרי"י יצחק הלוי בעניין מבטא לשון הקודש. איתמר].

אומרים שהחזון אי"ש שמע פעם מישהו שבירך ברכת בא"י אוהב עמו ישראל, ובמבט הליטאים – וגם דבר זה הוא משובש ואכמ"ל – הם אומרים 'אוֹיֵב', אבל הוא בלע את ה"א ואמר 'אויב'. החזון אי"ש לא ענה אמן. איך יענה על כך אמן?

ראיתי זאת לשעבר באחד הספרים. וכעת חיפשתי ומצאתי שהדבר מובא בס' המתיבתא (של ישיבת תורה ודעת בארצה"ב) דף תקצ"ט אות א' בזה"ל, להדגיש ה"א של מלך אוהב צדקה ומשפט, דאל"ה משתמע מלך אויב צדקה, וזה כפירה, ופשוט שאין לענות אמן ע"ז. וכן שמעתי בשם החזון אי"ש. וה"ה בברכת אוהב עמו ישראל בערבית, דלא תשתמע אויב ח"ו. עכ"ל.

בשלמא לגבי עמי ארצות, אולם מי שיודע ויכול לתקן, חובה שיתקן. ק"ו לגבי נדון דידן שהוא נוגע בכבוד שמים, שזה הרבה יותר חמור, להגיד 'אלהי' על רשב"י, זאת בודאי טעות. ובפרט ביום הקדוש הזה, ובמקום הקדוש הזה. ולא משנה שהם אומרים בקו"ף אלקי, הרי זו אותה הכוונה עצמה.

שאלה מהקהל: האם מותר אז לרקוד?

תשובת מרן שליט"א: אתה תשיר, נכון. אבל אם מישהו שר ככה, בפתח, לא לרקוד. חלילה. יב] חושבני כי צריכים לפרסם, שזאת טעות חמורה. הא כיצד לא שמנו לב לכך בעבר. איך שותקים על כך, במשך שנים? אינני יודע, למה זה חיכה עד עכשיו, ומדוע הפירעון היה רק עכשיו, האם רק כעת התמלאה הסאה או שישנו כאן צירוף של כמה דברים ביחד. איננו יודעים, מהו החשבון המכוון בשמים, ואיך להסביר בדיוק. מי עלה שמים וירד? אבל, בודאי יש בזה משהו.

שאלה מהקהל: שמעתי כי לתקן זאת, הרב בריזל היה שר לכבוד התנא ואלקני, דהיינו מוסיף ואי". כלומר לכבוד התנא, ולכבוד ה'.

תשובת מרן שליט"א: אין צורך לכך. צריך לתקן רק חירק במקום פתח. אדרבה זה גנאי לשתף את ה' עם רשב"י, ולא עוד אלא להקדים את התנא רשב"י לפני ה'. היתכן? תימה גדול. שיבוש על שיבוש.

אפילו בפיוטים ושירים, אם עיוות את המלים מחוסר השגחה, הוא מבזה בכך את השי"ת, והשגגות נחשבות כזדונות.

יג] וכדאי להביא מתוך מה שכתב בעניין זה בס' זכר דוד (מודינה) [מאמר שני פרק ב' דף י"ב וז"ל, רבים לוחמים לנו, הלא המה המקטרגים המקיפים אותנו כעכנא, ועל מצפה הם עומדים על הפקודים לאמר עלינו שטנ"ה. ואם יפצה פינו איזה טעות ושגיאה, יעמדו למשפט ויקטרגו נגדנו, ותפלותנו אזי ח"ו תהיה דחוייה וברית כרותה לשפתים כידוע וכו'. יש לנו ללמוד בתפילותינו ובתחנונינו לפני ה' ברוך הוא לדקדק מאד ולהזהר בלשון, שאין לומר דבר לפני השי"ת כי אם בדקדוק גדול, וזכור בני ושמרהו.

הלא תראה מ"ש רז"ל על חנה שאמרה בתפילתה וישב שם עד עולם, משום הכי מצא מקום המקטרג, וכל ימיו של שמואל לא היו אלא נו"ן שנה, הואיל ועולם פי' חמשים שנה, כי כן המשך היובל.

וכן סיפר לנו האר"י מאדם אחד שהיה אומר וחנונו בינה והשכל בשי"ן ימנית, ועל כן היה קובר את בניו.

הוא לא שמע מהאר"י, אלא דבר זה מובא בשם גורי האר"י על ידי החיד"א בברית עולם על ספר חסידים סימן תשמ"ח, ובעוד ספרים רבים.

ויפה דבר, ובזמנו דבר, הר"ב לויית חן ש"א פ"ד, שחובה עלינו לדקדק להוציא האות לפי דרכו בדרך ישרה, ולהשים הבדל הראוי בין האותיות המיוחדות למוצא אחד, ויזהר מלהבליע אות באות, ולא יניח הנע ולא יניע הנח, לא ירפה החזק ולא יחזיק הרפה, עד ירגיל לשונו להתפלל בלשון צח זך ונקי, ויקשב ה' וישמע אל הרינה ואל התפילה ויעתר לו, ואם יש לו לדבר אל המלך או אל שר הצבא בשמעו דבריו כי נעמו, יטה אליו חסד, ודבר זה יביאנו להיות אהוב למעלה ואהוב למטה, ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם וכו'.

ואל תחשוב שלא נאמרו דברים הללו אלא לתפילות ולברכות אשר סידרום אנשי כנסת הגדולה, אבל לשאר פזמונים ופיוטים הנהוגים שהם שירי זמר, כמ"ש הר"ב קהלת יעקב בחלק מענה לשון ערך פ', שמצא כתוב בשם הרב אבודרהם ז"ל, דלשון פיוט הוא לשון ניגון, מתרגום והיה כנגן המנגן והיה כפייט פייטא, ופזמון ענינו הגבהת קול בשיר ובזמר, מלשון ותען להם מרים, והוא כתרגום ויען איוב ופזים איוב ע"ש, דבאלו וכיוצא בכל הקרוב"ז אין לחוש להשיגח כ"כ.

[זה אינו] דמלבד דאלו ואלו דברי אלהים חיים, מכיון שהם כתובים בלשונונו דרך בקשה בשבחי שבחים לאלהי מעוזים, צריך זהירות גדול. עוד פקח עיניך וראה, במ"ש התנא בסוף סימן ס"ד וז"ל, צריכים אנו לדקדק ולשמור פתחי פינו, בקרובות ובפיוטים כמו בתפילה שלא נשגה בהם כלל. ומנהג טוב לומר פיוטים וקרובות, כי כולם יראת שמים, וענינו של יום ואגדות הם. והרי חכמים גדולים וקדמונים כמו הקלירי ור' אלעזר ברבי שמעון ורבי ינאי ורבי שמעון, הם יסדו קרובות ופיוטים, ולא על חנם יסדום עכ"ל. וכן העלה הר"ב שמש צדקה בתשובותיו חלק אורח חיים סימן כ"ג.

שלמים וכן רבים לא השיגחו כל"כ באלו הדברים, באמרם אחר כוונת הלב הן הן הדברים, והכל הולך אחר הכוונה, ואם באולי טעינו בדיבורנו אין להיפלא מזה, דכבר אמרו במדרש חזית על פסוק ודגלו עלי אהבה, א"ר אחיא עם הארץ שקורא לאהבה איבה, כגון ואהבת ואייבת, אמר הקב"ה ודלוגו עלי אהבה, אמר ר' יששכר תינוק שקורא למשה מְשָה, ולאחרן אֶהְרֶן, לעפרון עפרן, אמר הקב"ה ודילוגו עלי אהבה.

ותשובתם הרמתה, שלא נאמרו דברים הללו אלא למי שלא למד, ואין לו דעת להבין, כרבים מעמי הארץ שאין (להם) [לְאֵל] ידם לתקן את המעוות. אבל מי שחננו ה' דעת ותבונה, ומתפלל כמצות אנשים מלומדה, ופיו מלא טעיות, באשר אינו משגיח במה שאומר בשפתיו, זה מבזה את ה', והשגגות נחשבו לו כזדונות, יען היה יכול בפלס ומאזני משפט, לתקן הדברים לשם פעלם, ולדבר בהם לשמם.

עד כאן מהספר זכר דוד. והחי ישים אל ליבו.

נסיים ונחזור שוב, וכשופר נרים קולנו, ח"ו לומר לכבוד התנא האלהי בפתח, אלא בחירק. השומע ישמע, והחדל יחדל. ואני את נפשי הצלתי.

המשך בעניין במשבשים בהחלפת צירי לפתח ודוגמאות נוספות לכך.

מתוך "שערי יצחק" – השיעור השבועי מפי מרן הגאון רבינו יצחק רצאבי שליט"א, שנמסר במוצש"ק בהעלותך התשפ"א

יד] בשיעור הקודם [מוצש"ק נשא] דיברתי על עניין החסידים וההונגרים השרים בל"ג בעומר ומבטאים בפיוט במקום לומר 'לכבוד התנא האלהי, רבי שמעון בר יוחאי, הם אומרים 'האלהי בפתח במקום 'האלהי בחירק, וזהו חירוף וגידוף.

זהו חידוש נורא, מרעיש מרעיד ומזעזע, למי שמבין ויודע, ושיש בו יראת שמים.

בכדי לבסס זאת, בשיעור המודפס [חוברת שערי יצחק, בעמ' 10-9] הוספתי דברים שלא דיברתי עליהם בשיעור. כמו שבשיעורים רבים, אני מתקן, משנה, ומוסיף עניינים רבים. הבאתי שם מקורות לכך, שאפילו בפיוטים ובשירים, ואפילו שלא מתכוונים, הדבר ח"ו מסוכן. הבאתי שם מה שהחיד"א בספרו ברית עולם, העלה בשם גורי האר"י, לגבי אדם שהיה אומר בתפילה ז'חננו מאתך דעה ובינה והשכל', במקום 'זה שכל' הוא אמר 'זה שכל', בשי"ן ימנית, ושיכל בגלל זה את בניו רח"ל. והבאתי גם את מ"ש מה"ר דוד מודינא בספרו זכר דוד, שיש אמנם אנשים הטוענים, לא משנה, מה זה משנה איך אומרים, העיקר שלא מתכוונים לזה. [גם בזמנינו רבים משיבים כך ובלגלוג, למי שמתקן אותם כשטועים בדיבור או בלימוד. איתמר]. ונסתייעו ממדרש לגבי הפסוק 'ודגלו עלי אהבה' – ודילוגו עלי אהבה, אפילו עם הארץ שאומר במקום 'זאהבת' – 'זאיבת', 'ודילגו עלי אהבה'.

אך הוא בא ואומר, שהדבר אינו נכון. לגבי עמי ארצות, אנשים שאין מה ללמד אותם, אין להם ידיעה ואינם מבינים, אין הכי נמי. אבל אדם היודע, שיכול לתקן את המעוות, הוא צריך וחיוב לתקן. וז"ל, מי שחננו ה' דעת ותבונה, ומתפלל כמצות אנשים מלומדה, ופיו מלא טעיות, באשר אינו משגיח במה שאומר בשפתיו, זה מבזה את ה', והשגגות נחשבו לו כזדונות וכו'.

רח"ל. השגגות נהפכות לזדונות. למרות שהם אומרים בשגגה כך.

טו] למעשה, הדבר אינו מתחיל ממש מכאן, אלא כנראה מתחיל במבטא החסידים וההונגרים אשר מחליפים את הצירי בפתח. במקום להגיד בתפילת שמונה עשרה 'אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', הם אומרים 'אלוקיני ואלוקי אבותיני אלוקי אברהם וכו'.

בספר שפת אמת, להרב בן ציון הכהן, כבר מתח והתריע על הדבר הזה. יש לו ספר שלם להאריך אודות כל הניקודים והתנועות, לא אכנס כעת לכל הנושא הזה, דיברנו על כך פה ושם.

לגבי העניין של הצירי, יש לו שם כמה דפים, להוכיח שהמבטא הזה שלהם הוא שיבוש. גם אלה העושים את הצירי אַי, דהיינו הליטאים. וק"ו אלו העושים זאת אַי, דהיינו חסידי הבעש"ט,

שהם כבר נחתו עוד דרגא. והוא מביא ראיות, ממש ברורות כשמש, הוכחות נכוחות, וגם שהאשכנזים בעצמם בעבר לא עשו כך. אפילו מהגר"א רואים זאת.

הוא כותב [בדף ר"ן] כך, ראיתי להזהיר ולהזכיר, למי שלא ידע, על שיבוש עצום הנגרם לאלה שקוראים את הצירי כמו פתח עם יו"ד (היינו שם כמו שים) שלפעמים מגיעים לידי כפירה ממש. כמו למשל בתפילה, שאומרים אלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, אם יקראו הצירי הזה כמו פתח עם חטיפת היו"ד, יהיה כאלו אומרים אלהי אבותינו אלהי אברהם וכו'.

והרי הקורא כן, כופר בעיקר, וקורא לאבותיו שהם אלוהיו. וכן לאברהם יצחק ויעקב, עושה אותם אלוהות ח"ו. וכי אברהם הוא 'אלהיו'? שלוש עבודות זרות כבר יש לו רח"ל.

שאין הבדל בין זה, ובין ארוממך אלהי המלך, אמרתי אלהי אתה [תהלים ל"א, ט"ז] וכיו"ב. וכן הדבר הזה בכל מלת אלהי בצירי, כמו אלהי עולם, אלהי אליהו, אלהי אדוני אברהם, וכדומה, שהקורא אותם כמו בפתח, הוא עושה את העולם ואת אליהו, לאלוהיו ח"ו.

וכן הדברים אמורים גם לגבי אדוני בצירי, כמו אדוני יוסף, אדוני הארץ, שהקורא אותם כמו אדוני בפתח, נראה כמזכיר שם ה' לבטלה, ומשנה את משמעות המלה.

אמנם דבר זה שכתב בסיום, הוא רק לפי המבטא שלו, מכיון שהוא ספרדי, האומר נ' בפתח. אזי נ' הוא כמו נ', ונמצא שם קדוש. אבל לדידן שזה קמץ, כפי הידוע ברבינו בחיי לגבי הפסוק [בראשית י"ט, ב'] הַנְּהָ נָא אֲדֹנָי, דהיינו אדונים שלי. אם כן, זאת אינה בעיא. אבל לגבי מה שכתב ברישא, בודאי שהדבר נכון.

אולם בכל זאת, זה לא קשור לנושא שלנו. ישנם פסוקים, כגון וירמיהו כ"ג, כ"ג] הַאֲלֹהֵי מְקָרֵב אָנִי, וכן בנוסח ברכת האורח, 'בנים עוסקי בתורה'. לפעמים הנסמך נשען, זה במקום 'אלהים מקרוב', 'עוסקים בתורה'.

אבל בכל אופן, לגבי נדון דידן, אין קשר בין האחד לשני. כי לגבי תפילת שמונה עשרה, אני יכול ללמד עליהם זכות בדוחק, וכדלקמן. אמנם זהו שיבוש, אבל הם לא ישמעו לנו, הם כנראה לא יתקנו את המבטא הזה עד שיבוא המשיח, למרות כל ההוכחות שנביא להם. אולי יחידים. אינני יודע האם ישנם יחידים אשר יתקנו את המבטא.

חושבני כי היחידים אשר הודה שהמבטא שלהם הוא משובש, זהו האדמו"ר מצאנז – בעל שפע חיים ודברי יציב – זצ"ל, שכתב כי הוא מודה ומתודה שהמבטא שלהם הוא משובש, עד כדי כך שהוא אומר כי אולי הם פטורים מן התפילה, כיון שאינם יכולים לקרוא נכון, והתפילה שלהם היא חירוף וגידוף בגלל השיבושים. הבאנו זאת בזמנו [שיעור מוצש"ק ואתחנן התשע"א].

אינני יודע, האם בפועל הוא תיקן. הוא כנראה לא יכל לתקן. הוא ביקש ממישהו שיבוא וילמד אותו. אבל אינני יודע האם הם מסוגלים.

גם לא ירצו, אולי יחשבו שאסור להם לשנות. מסתמא גם יש להם חשש כי הדבר יגרום פירצות וכו', אולי הדבר יגרום אצלם ערעור ביסודות וכו'. אין לנו את אנשי כנסת הגדולה, שיבואו ויתקנו גם את הדברים האלה, בבחינת 'שכחום וחזרו וייסודם'. עד יבוא משיח צדקנו.

בכל אופן, ביכלתי ללמד עליהם זכותי, כי אחרי שהם אומרים 'אלוקיני', כאן הם כבר אומרים מראש כי אצלם הצירי הוא פתח, אז אח"כ כשהם ממשיכים זה כביכול אחרי שמסרו 'מודעא'.

טז] אולם עכ"פ הדבר אינו נוגע, למה שאנחנו מדברים בעניין לכבוד התנא האלהי. כי כאן זה לא להחליף צירי בפתח, אלא שבמקום חירק אתם אומרים פתח. זהו שיבוש, אפילו לפי שיטתכם. אם זאת 'שיטה' בכלל. אפי' לפי המנהג והמבטא שלכם זה שיבוש, ע"כ זהו דבר

שחייבים ומוכרחים לתקנו. אין על כך שום תירוץ. הם יכולים לתקן, וצריכים לתקן, וח"ו אם לא יתקנו.

[ז] לצערי, שמעתי היום על שיבוש נוסף, עוד שיר שג"כ הם חייבים לתקנו. רח"ל, מי יודע... מקודם אמרנו, לגבי מי שאמר 'השכל', מה גרם לעצמו. ישנם השרים, זוכני לגדל בנים ובני בנים אוהבי ה' וכו'. במקום להגיד 'אוהבי' השם, הם אומרים 'אוֹיְבֵי' השם. אוי ואבוי. אמנם הם היו רוצים לומר אוֹיְבֵי, בגלל החולם לשיטתם, אבל בפועל הם משבשים ובוֹלְעִים בגלל כך אות ה"א. ויצא העגל הזה.

וכי אפשר לעבור על כך בשתיקה? מי יודע מה יוצא או יצא מזה?

הערה מהקהל: הטעות שלהם מתחילה מן המלה הראשונה, כי כתוב 'זֹפְנֵי' והם אומרים 'זֹפְנֵי'...
תשובת מרן שליט"א: ה' יזכה אותם לתקן גם את השיבוש הזה.

כעין הנושא שלנו, העיר כבר ר"ד אבודרהם לגבי נוסח ברכת אלהי [ה]נשמה שנתת בי טהורה, שצריך להפסיק מעט בין תיבת אלהי לבין תיבת נשמה, כדי שלא יהא כחוזר למעלה חס ושלום. והובאו דבריו בעץ חיים למהרי"ץ, ובענף יוסף שבסידור אוצר התפילות, ובעוד ספרים רבים.

בירור העניין כי בזמן שאירע האסון בל"ג בעומר במירון, אכן שרו אז את הפיוט 'לכבוד התנא האלוהי, רשב"י, בניקוד פתח, שזהו חירוף וגידוף.

מתוך "שערי יצחק" – השיעור השבועי מפי מרן הגאון רבינו יצחק רצאבי שליט"א, שנמסר במוצ"ש חוקת ובלק התשפ"א

[ח] השבוע נודע לי בזכות ובאמצעות ידידנו הרב ליאור מועלם הי"ו, מהעיר רכסים ת"ו, כי התאמת מה שדיברנו [בשיעור מוצ"ש קנשא התשפ"א], שבאותו הזמן ממש שקרה האסון הנורא, שרו 'לכבוד התנא האלוהי, רשב"י. בטעות.

כפי שדיברנו בזמנו, צריכים לפרסם כי זהו חירוף וגידוף, והדבר צריך תקנה. צריכים לתקן זאת. ולהסביר במיוחד, שהדבר אינו קשור למבטא של חסידי הבעש"ט, זה לא כפי שהם עושים את הציירי – פתח, כי כאן זה לא צירי אלא חירק, הם עושים את החירק – פתח. במקום להגיד 'התנא האלוהי, הם אומרים 'אלקי'. כביכול עושים את רשב"י, אלהים שלהם. זהו חירוף וגידוף גמור. וכפי שאמרנו, מי יודע אם הקב"ה לא אמר, 'תסתמו כבר את הפה'. אבל לא ידעתי זאת בבירור, ביקשתי ממנו כמה וכמה פעמים, עד שנתברר כעת העניין היטב.

הוא אמר לי, שישנם סרטונים בהם רואים את האנשים העוברים שם במירון, בשעה 12:41 בלילה. רואים את האנשים הולכים כרגיל, ב'מסדרון המוות', רחמנא ליצלן. וכדקה לאחר מכן, בשעה 12:43-12:42, רח"ל כבר רואים אותם האחד ע"ג השני. זה מה שרואים בתמונות בסרטונים. דחוקים רמוסים ומעוכים, ה' ישמרנו.

מצד שני, ישנו תיעוד מדויק, מה שרו באותו הזמן התזמורת של תולדות אהרון, שהיתה במקום הסמוך לאירוע. מתי התחילו בזה. בשעה 12:42 ו-34 שניות, התזמורת פוצחת ב'לכבוד התנא וכו'. שמעתם? שימו לבבכם. זה היה בדיוק אז, ברגעי האסון. אחרי כן, לאחר

כמה דקות – הרי לקח זמן עד שנודע להם מהאסון – בשעה 12:48 ו-58 שניות, עוברים לניגון נוסף של 'לכבוד התנא וכו'. לא ידעתי כי ישנו עוד ניגון נוסף. בשעה 12:52 ו-3 שניות, פוצחים בשירת בר יוחאי.

ובשעה 1:00, קריאה ראשונה לעזרה. עצרו את המוזיקה למשך שנייה. בשעה 1:04 וחצי, קריאה שנייה להפסיק, ולצאת להתקדם לכיוון 'שביל רב דב, מסדרון המוות'. כאן המוזיקה עצרה למשך כשתי דקות. אח"כ בשעה 1:06, שרו ואמרתם כה לחי. ובסופו של דבר, עצרו לגמרי בשעה 1:21. אז האירוע נגמר. שבת משוש ליבנו, נהפך לאבל מחולנו.

בקיצור, התאמתו הדברים, כי אכן האסון אירע באותן דקות ממש. אין הדבר אומר כי זאת הסיבה, לא מסתבר. בודאי לא הסיבה היחידית. אבל כפי שאמרנו, הגימטריא שלמלה 'אלהי' זה ארבעים וחמש עם הכולל. זהו כפי שכתוב לגבי נוב עיר הכהנים שמתו שם שמונים וחמשה כהנים, בגלל העניין שלא קיימו סעודת ברית מילה אצל אותה אלמנה, כי מילה זה בגימטריא פ"ה ונכדלקמן. דהיינו, הכל בשמים מחושב ומדוקדק. כמו לגבי העון של נוב עיר הכהנים, יש את העון, שציערו את האלמנה, אבל ישנו גם מניין מסויים, עניין נלווה, כנגד מספר פ"ה.

ואשרי המדבר על אוזן שומעת. ראיתי שפרסמו את העניין של תיקון הניקוד הזה בעיקבותינו, באחד הגליונות של העדה החרדית. אבל זה לא מספיק. השיר הזה מפורסם מאד מאד, וצריך עוד שופרות רבים מאד לעצור ולמנוע טעות חמורה זאת בהקדם. ולמוכיחים ולשומעים, ינעם וגו'.

שאלה מהקהל: אבל כל שנה הם שרים כך?

תשובת מרן שליט"א: כבר ענינו על כך בזמנו. אמרתי אז, כי זה רק עשה את העניין של המספר, או שנתמלאה סאתם. כאן כבר היה קיטרוג. הצטרפו כאן שני דברים.

יט] שאלה מהקהל: ישנה תשובה של מרן שליט"א בשו"ת עולת יצחק וחי"ג סוף סימן קנ"הו, לגבי מירון, שאין שם את עניין הערבות.

תשובת מרן שליט"א: נכון. המדובר שם הוא בגלל העניין הצניעות, כי אין במירון את העניין של ערבות. איש לא ישא בעוון חברו. דהיינו, שלא יענשו על עוון של מישהו אחר. אבל כפי שאמרתי, איננו אומרים כי זאת הסיבה לאסון, הם לא אשמים בכך שהם שרים. אמנם מסתמא גם הם שרו כך, כי לצערינו האנשים אינם יודעים, לא שמים לב, שזה חירוף וגידוף. רק בכל זאת אמרתי, כי מן השמים רצו לרמוז את העניין הזה, במספר ההרוגים.

והרי יכלו למות ארבעים, או חמשים, למה בדיוק ארבעים וחמשה? הדבר בא להגיד, שגם העניין הזה צריך תיקון. זה בדרך אגב. זה מתלווה לכך.

*

כ] שאלה מהקהל: אולי תוספת ה"א הידיעה, האל"ף, מלמדת שאין הכוונה האלדים שלי, שהרי בתיבת אל"ף לא שייך ה"א הידיעה.

תשובת מרן שליט"א: בשלמא אם ה"א הזאת, נותנת משמעות אחרת. אבל אין שינוי. זה חירוף וגידוף, לפי כללי הדקדוק.